

Lekarze – patroni wielkopolskich ulic

Rydlewskich

Celestyn Rydlewski (1875–1940) – lekarz i działacz niepodległościowy

Urodził się 5 kwietnia 1875 r. w Jarocinie jako syn Franciszka, mistrza malarzkiego, i Marii ze Szkudlińskich. Ukończył niemieckie gimnazjum klasyczne w Poznaniu, po czym dzięki stypendium Towarzystwa Pomocy Naukowej im. Karola Marcinkowskiego podjął w 1896 r. studia medyczne, początkowo – przez semestr – we Wrocławiu, a następnie do 1901 r. w Greifswaldzie. Już w okresie studiów związał się z ruchem narodowo-demokratycznym; od 1900 r. był członkiem tajnej Ligi Narodowej. Po otrzymaniu dyplomu wiosną 1901 r. wyjechał do Berlina, gdzie rozpoczął praktykę lekarską. Jednocześnie aktywnie uczestniczył w polskim życiu narodowym w Rzeszy, m.in. nawiązał kontakty z Wojciechem Korfantym, został także komentatorem politycznym opiniotwórczego „Dziennika Berlińskiego”. W lipcu 1901 r. skazano go za działalność antypaństwową na 6 tygodni więzienia; wyrok odbył w następnym roku już w Poznaniu, dokąd przeniósł się na stałe. Zajmował się praktyką prywatną, działał także w kasie chorych. Jednocześnie nie zaniedbywał działalności politycznej i społecznej, uczestnicząc w licznych polskich organizacjach i inicjatywach nurtu narodowo-demokratycznego. Od 1903 r. był członkiem Wydziału Lekarskiego PTPN. W 1909 r. na podstawie rozprawy „Über Psychosen bei Tabes Dorsalis” uzyskał w Greifswaldzie stopień doktora medycyny, chirurgii i położnictwa. Od tego roku był jednym z najczynniejszych działaczy Polskiego Towarzystwa Demokratycznego w Poznaniu (od 1910 r. Towarzystwa Demokratyczno-Narodowego); organizował akcje protestacyjne przeciwko pruskiej polityce germanizacyjnej. W styczniu 1916 r. Rydlewski uzyskał koncesję na prowadzenie teatru

w Poznaniu, co wiązało się z uprzednim zdaniem przezeń egzaminu aktorskiego w Berlinie. W teatrze był jednocześnie reżyserem i aktorem – wystawiał m.in. Mickiewiczowskie „Dziady” oraz sztuki Wyspiańskiego i Moliera. Dochody ze spektakli przeznaczano zwykle na cele społeczne. W 1917 r. został zmobilizowany do armii niemieckiej – w stopniu kapitana, a następnie majora pełnił obowiązki lekarza w komisji poborowej w Poznaniu. W schyłkowym okresie rządów pruskich w Poznaniu zaangażował się w działania przygotowujące przejęcie władzy w ręce polskie, m.in. został członkiem Naczelnej Rady Ludowej.

W styczniu 1919 r. został delegatem Komisariatu NRL na konferencję pokojową w Paryżu. W prasie francuskiej opublikował wiele artykułów dotyczących Wielkopolski, Pomorza Gdańskiego oraz Śląska Cieszyńskiego. Mianowano go delegatem rządu polskiego w międzynarodowej komisji dla ustalenia granic Wolnego Miasta Gdańska. Współpracował także z Wojciechem Korfantym podczas akcji plebiscytowej i powstańczej na Górnym Śląsku. Po odzyskaniu niepodległo-

ści przejściowo ograniczył działalność polityczną na rzecz aktywności zawodowej. Był lekarzem powiatowym, kolejowym i ubezpieczalni społecznej, uczestniczył – także jako prelegent – w posiedzeniach Wydziału Lekarskiego PTPN oraz w pracach zarządu PCK w Wielkopolsce. Jako członek Caritasu leczył bezpłatnie najuboższych mieszkańców Poznania. Poliglota, w latach 1930–1933 był delegatem Związku Lekarzy Państwa Polskiego do Międzynarodowego Związku Lekarzy i uczestnikiem jego zjazdów. We wrześniu 1939 r. czynnie uczestniczył w organizowaniu Ochotniczej Straży Obywatelskiej w Poznaniu. Nie opuścił miasta po wkroczeniu wojsk niemieckich. 1 listopada 1939 r. aresztowano go i osadzono w Forcie VII. Uznany za wroga Rzeszy został rozstrzelany 13 stycznia 1940 r., prawdopodobnie w którymś z miejsc straceń w podpoznańskich lasach. Jego symboliczny grób znajduje się na Cmentarzu Zasłużonych Wielkopolan w Poznaniu.

Celestyn Rydlewski był dwukrotnie żonaty. Pierwsza żona, Maria z Kasiewiczów, była nauczycielką i działaczką endecą. Druga, Helena Eisówna – urzędniczką. Z obu tych związków narodziło się sześćoro dzieci, z których córka Maria została pediatrą, a syn Stanisław – psychiatrą.

Ulica Marii i Celestyna Rydlewskich znajduje się w Poznaniu na Podolanach.

DR N. MED. WŁODZIMIERZ WITCZAK
PROF. NADZW. DR HAB.
ANDRZEJ GRZYBOWSKI

